

Nr 9.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss ändring av den i enlighet med riksdagens skrivelse den 22 mars 1921, nr 98, utfärdade förordningen den 24 mars 1921 (nr 121) angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker; given Stockholms slott den 31 december 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1921.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

I propositioner till lagtima riksdagarna ett vart av åren 1917—1921 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen godkänna vissa åtgärder i syfte att säkerställa tillgången å socker för nästföljande konsumtionsår
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 8 häft. (Nr 9.)

genom en tillräckligt omfattande betodling. I enlighet med statsmakternas härutinnan fattade beslut hava de båda inhemska sockerbolagen, svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag, beretts vissa förmåner mot det att de tillförsäkrat betodlarna viss minsta betalning för av dem odlade betor. Statsmakternas beslut åren 1919, 1920 och 1921 innefattade sålunda, bland annat, att staten gent emot bolagen iklädde sig garanti för sådana av Kungl. Maj:t godkända kostnader för inköp av respektive 1919, 1920 och 1921 års betskörd och dennas förädling, som icke täcktes av härför av vederbörande bolag på förhand mot redovisningsskyldighet uppburna medel och som icke heller kunde uttagas vid det framställda sockrets försäljning.

En följd av statens garanti har varit, att riksdagen dels på Kungl. Maj:ts förslag i propositioner den 16 maj 1919, nr 405, och den 5 mars 1920, nr 188, bemyndigat Kungl. Maj:t att för viss tid förordna om importmonopol å socker, dels ock antagit i proposition den 25 februari 1921, nr 102, framlagt förslag till förordning angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker. I skrivelse den 22 mars 1921, nr 98, anmälde riksdagen sitt beslut i sist nämnda fråga.

I överensstämmelse med riksdagens sålunda fattade beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 24 mars 1921 förordning (nr 121) angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker. Förordningen gäller tills vidare till och med den 31 oktober 1922. I § 1 första stycket av förordningen stadgas, att socker icke får till riket införas av annan än staten eller den eller dem, åt vilken eller vilka Kungl. Maj:t överlåter sådan rätt, utom i de fall, varom i § 3 av förordningen förmåles. I § 3 c) medgives, att resande, som ankommit från utrikes ort, får för eget bruk mot erläggande av stadgad tull införa socker intill en myckenhet av fem kilogram eller den större myckenhet, som Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t därtill bemyndigar medgiver.

Den 21 oktober 1921 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla tre sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva yttrande angående förhållanden, som sammanhånga med de lämnade statsgarantierna för inköp och förädling av svensk sockerbets-skörd.

Därvid skulle bland annat ske utredning angående det lägsta sockerpris, som bolagen behövde tillförsäkras, för att kostnaderna för inköp av betskörd måtte täckas utan förlust för statsverket på grund av den lämnade garantin. I sammanhang därmed skulle jämväl undersökas, huruvida för statsgarantiernas avveckling utan dylik förlust erfordrades åtgärder av statsmakterna utöver redan vidtagna. Därvid

borde givetvis beaktas riksdagens i dess skrivelse den 15 mars 1921, nr 86, åberopade, av jordbruksutskottet gjorda uttalande att, därest av någon anledning statens medverkan till den inhemska sockerproduktionens stödjande framdeles skulle anses böra ifrågakomma, denna borde beredas i annan form än statsgaranti. Nu gällande införselmonopol och prisreglering, som vore en följd av statsgarantin, borde således ej utan tvingande skäl förlängas. I det nuvarande, genom den osedvanligt rika sockerbetsskörden uppkomna, av riksdagen helt visst ej förutsedda läget torde emellertid vid en undersökning av förefintliga möjligheter att utan förlust avveckla statsgarantierna icke från omprövning helt uteslutas frågan om någon tids förlängning av import- och prisreglering. Därest för avveckling utan förlust ytterligare statsåtgärder befundes erforderliga, borde förslag därom utarbetas i god tid för deras framläggande för 1922 års riksdag.

Av mig jämlikt nämnda bemyndigande tillkallade sakkunniga, ledamöterna av riksdagens första kammare numera landshövdingen A. W. T. von Sneidern och fabriksidkaren Gustaf Boman ävensom direktören Karl Eriksson, hava i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 14 december 1921 avgivit utlåtande rörande den del av deras uppdrag, som avser undersökning av förefintliga möjligheter att utan förlust för staten avveckla statsgarantierna till de båda sockerbolagen. Sakkunniga föreslå i detta utlåtande, att för riksdagen måtte framläggas förslag, att förordningen den 24 mars 1921 (nr 121) angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker måtte förlängas att gälla till den 1 juli 1923, samt att den ändring av förordningen *omedelbart* måtte få vidtagas, att ur denna utginge bestämmelsen om resandes rätt att till landet införa 5 kilogram socker.

Såsom skäl för sistnämnda ändringsyrkande hava de sakkunniga framhållit, att sagda bestämmelse föranlett missbruk. Efter sockerregleringens upphörande i Danmark och där inträffade prisfall å socker hade sålunda icke obetydliga kvantiteter socker på grund av berörda bestämmelse införts till Skåne. Denna import, som tagit fart, då helraffinerat socker kunnat erhållas i Danmark men ej i Sverige, komme kanske att något avmattas, när helraffinerat socker nu vore tillgängligt även i Sverige. Såvitt sakkunniga kunde förstå, tjänade dock bestämmelsen ifråga ej numera något legitimt syfte utan borde utgå ur förordningen.

En framställning i syfte att förekomma sockerimport från Danmark har jämväl gjorts av Sveriges köpmannaförbund i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 21 december 1921.

Förbundet har därvid såsom ett verksamt medel att hindra importen förordnat, att priset å det svenska sockret fixerades till sådan nivå, att det ej längre medförde någon ekonomisk fördel att införa utländsk vara.

Generaltullstyrelsen har i infortrat utlåtande den 30 december 1921 tillstyrkt den av sockersakkunniga föreslagna ändringen av 3 § i ovannämnda förordning samt därvid överlämnat ett från tullkammaren i Hälsingborg inhämtat yttrande i ärendet av i huvudsak följande lydelse.

Under de trenne första kvartalen av 1921 hade av resande från Danmark införts sammanlagt 125 kilogram raffinerat socker, varvid största importen per månad utgjort 34 kilogram. Motsvarande införsel under oktober och november 1921 hade utgjort respektive 127 och 2,559 kilogram och under tiden 1—26 december 1921 15,637 kilogram. Enligt uppgift från de tjänstemän, som handhade bestyret med tullbehandling av från utlandet ankommande resandes effekter, hade det under december stundom inträffat, att, då i Hälsingborg bosatta familjer rest över till Helsingör, varje familjemedlem vid återkomsten medfört 5 kilogram socker. Småbarn hade dock vid dylika tillfällen icke tillerkänts den resande eljest tillkommande rätten. I den mån det varit möjligt, hade personalen sökt öva kontroll över att medfört socker varit avsett för den resandes eget bruk.

*Departements-
chefen.*

De sakkunnigas arbete har ännu ej fortskridit så långt, att sockerbolagens räkenskaper för det räkenskapsår, som slutar under sommaren 1921, blivit slutligen granskade. Ej heller hava de av sockerbolagen upprättade produktionskostnadskalkyler för innevarande konsumtionsår varit föremål för dylik granskning. Då jag anser det vara i hög grad önskvärt, att granskning i dessa avseenden må vara slutförd och med stöd därav statens förpliktelse på grund av garantierna må kunna något så när beräknas, innan frågan om förlängning av importmonopolet och prisregleringen företages till avgörande, anser jag mig icke för närvarande böra förelägga Eders Kungl. Maj:t denna fråga. Såsom av uppdraget till de sakkunniga framgår, torde dylik förlängning icke böra ifrågakomma, därest det visar sig möjligt att på annat sätt avveckla garantierna utan förlust för staten.

Däremot finner jag i likhet med de sakkunniga den med stöd av mom. c i § 3 av importmonopolförordningen pågående införseln av socker, som företrädesvis äger rum över Hälsingborg, hava den omfattning, att ett omedelbart ingripande till importens förhindrande är påkallat.

Den av Sveriges köpmannaförbund i sådant syfte förordade anordningen att så fixera priset å det svenska sockret, att det ej längre

medför någon ekonomisk fördel för den enskilde att införa utländskt socker, är enligt min mening helt utesluten. Detta skulle nämligen nödvändiggöra så avsevärd prissänkning å socker, att sockerbolagens inkomster å försålt socker icke på långt när skulle täcka de av staten garanterade kostnaderna för inköp och förädling av den svenska sockerbetsskörden, något som i sin tur skulle, på grund av statens garanti gent emot sockerbolagen, leda till ersättningsskyldighet för staten.

Så länge det är nödvändigt att medelst statsåtgärder hålla ett högre pris å svenskt socker än världsmarknadspriset föranleder, bör det tillses, att ej utan goda skäl tillfälle gives till införsel av billigare utländskt socker. Det kan sålunda icke vara lämpligt att vissa, låt vara endast ett fåtal personer, tack vare åsyftade medgivande i införselmonopolförordningen beredas tillfälle att, t. ex. genom särskilt för ändamålet företagna regelbundna resor mellan Häl-singborg och Helsingör, skaffa sig socker till förmånligare pris än den övriga allmänheten är nödsakad betala, helst det icke torde vara uteslutet, att införseln sker ej blott för att tillgodose det egna behovet utan även i spekulationssyfte. Då i Sverige numera finnes riklig tillgång på socker av högsta kvalitet, föreligger, såvitt jag kan finna, icke någon som helst anledning att såsom regel medgiva resande till Sverige att föra med sig socker. I undantagsfall, såsom exempelvis vid inflyttning av familj med hushåll, skulle däremot alltjämt Kungl. Maj:t äga jämlikt § 1 av införselmonopolförordningen rätt att, efter prövning av föreliggande förhållanden, medgiva tillstånd till införsel av sockerförråd.

På grund av vad jag sålunda anfört, anser jag, att nu i förordningen om införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker medgiven rätt för resande att införa socker utan särskilt tillstånd bör borttagas. Som emellertid förordningen varit underställd riksdagen, torde medgivande av riksdagen erfordras för ändring av densamma.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva sådan ändring av den i enlighet med riksdagens skrivelse den 22 mars 1921, nr 98, utfärdade förordningen den 24 mars 1921 (nr 121) angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker, att bestämmelsen under § 3 c) i förordningen, att resande, som ankommit från utrikes ort, må för eget bruk mot erläggande av stadgad tull införa socker intill en myckenhet av fem kilogram eller den större myckenhet, som Kungl. Maj:t eller den Kungl. Maj:t därtill bemyndigar medgiver, må upphöra att gälla.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 8 häft (Nr 9.)

Kungl. Maj:ts proposition Nr 9.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Vid protokollet:

Sven Nordeberg.